Witowiczki

Witowiczki

Witowiczki to miejscowość oddalona o ok. 12 km od Kruszwicy, wchodząca w skład Sołectwa Karsk. Źródła dotyczące historii tej wsi są skromne i znaczna ich część pojawia się dopiero w XIX wieku. Wiadomo, iż w II połowie XVI stulecia Witowiczki zamieszkiwała zubożała szlachta zagrodowa, razem istniało osiem zagród szlacheckich. W 1560 roku funkcjonują tutaj gospodarstwa Wygnanowskich i Witowskich (należały do nich również sąsiednie Witowice).

W I połowie XIX w. jako właścicieli miejscowości wymienia się rodzinę Busse, następnie majątek przechodzi w ręce Mittelstaedtów. W tym czasie park dworski otrzymał kształt zbliżony do prostokąta. W jego wschodniej części znajdował się nieistniejący już dwór. Na obrzeżach założenia parkowego rosły jesiony i dęby, natomiast w jego wnętrzu wierzby płaczące, jesiony i lipy. W skład budynków gospodarczych wchodziły dwie obory, stodoły, spichlerz i magazyn.

Od 1904 roku (w niektórych źródłach błędnie podawany jest rok 1918) w Witowiczkach gospodarzy rodzina Rydzów. Najpierw właścicielem majętności został Wojciech, a następnie jego syn Józef. Od 1928 roku, aż do II wojny światowej majątkiem zarządzał wnuk Wojciecha - Sylwester.
Wspomniany Sylwester Rydz urodził się w 1908 roku. Był synem Józefa i Kazimiery z domu Posadzy. Wraz ze swym bratem Adamem byli członkami Kółka Rolniczego w Ostrowie nad Gopłem. W latach 1933-39 Sylwester pełnił funkcję wiceprezesa tej organizacji. Adam natomiast był założycielem oraz prezesem honorowym Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej w Ostrowie.

W czasie dwudziestolecia międzywojennego ugruntował się układ przestrzenny miejscowości powstały w końcu XIX wieku. W tym zakresie Rydzowie prawdopodobnie kontynuowali kierunki wyznaczone przez Mittelstaedtów. Podczas okupacji polska nazwa Witowiczki została zamieniona na niemiecką Weitenhof, a prawowici właściciele majątku ziemskiego zostali wywłaszczeni. Folwarkiem zarządzał nieznany

z imienia Niemiec von Kalstein. Po 1945 roku majątek ziemski został znacjonalizowany. Popadający w ruinę dwór ostatecznie został rozebrany na początku lat 70-tych. Podobny los spotkał folwarczną stodołę, oborę, spichlerz, magazyn, oficynę i czworak. Do dziś w pozostałościach parku dworskiego rośnie kilka dębów pamiętających dawnych właścicieli.

W miejscowości tej funkcjonowała od 1894 roku szkoła elementarna. Nowopowstała gmina szkolna obejmowała Karsk, Kobylnicę, Witowice i Witowiczki (przedtem dzieci z tych wiosek uczyły się w Ostrowie, a następnie w Złotowie). W związku z wykupieniem majątków ziemskich w Karsku, Kobylnicy i Witowicach przez Pruską Komisję Kolonizacyjną oraz osadzeniu na tych terenach niemieckich kolonistów, w 1905 roku w Witowicach powstała szkoła ewangelicka. Tak więc dzieci polskie wyznania rzymsko-katolickiego uczęszczały na zajęcia do Witowiczek, a dzieci kolonistów wyznania ewangelickiego uczyły się w Witowicach. Ten dualizm zakończył się ok. roku 1920. Wtedy to, już w niepodległej Polsce w obu budynkach kształciły się dzieci polskie. W 1921 roku w skład dozoru szkolnego wchodzili: Michał Bednarski, Michał Stanny oraz Michał Wypijewski. Członkami reprezentacji szkolnej zostali: Wojciech Adolski, Michał Chwalisz, a także Jan Janiak. Rendantem (skarbnikiem) kasy szkolnej został Rudolf Hey. W 1926 roku do szkoły uczęszczało 76 osób, a kierownikiem szkoły była Helena Wawruszewicz. Przejściowo po II wojnie światowej zarówno budynek w Witowicach oraz ten w Witowiczkach wykorzystany został na potrzeby Publicznej Szkoły Podstawowej w Witowicach.